

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

basisschool Van der Heijden

Kwaliteitsonderzoek

vroegschoolse educatie

Datum vaststelling: 21 januari 2019

Samenvatting

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 12 november 2018 een onderzoek uitgevoerd in groep 1-2 van Openbare Basisschool Van der Heijden (hierna OBS Van der Heijden). De reden voor dit onderzoek is dat de gemeente waarin de basisschool is gevestigd, meedoet aan een pilot. In deze pilot Herijken toezicht op voor- en vroegschoolse educatie (vve) en kinderopvang onderzoeken we onder andere of de gemeente en de kinderopvangorganisaties zicht hebben op de kwaliteit van de locaties en of zij zorgen voor verbetering van de kwaliteit. Met locaties bedoelen we kinderdagverblijven en de groepen 1-2 van basisscholen. Daarom hebben we op meerdere locaties in de gemeente Waalwijk een onderzoek uitgevoerd.

Wat gaat goed?

OBS Van de Heijden geeft goed vorm aan vroegschoolse educatie. Dit vinden we op de eerste plaats omdat de school intensief samenwerkt met andere partijen, zoals de gemeente en de peuterspeelzaal. De school heeft de afspraken over samenwerking met de peuterspeelzaal ook vastgelegd in een zogenoemd 'Borgdocument'. Zo weten zowel de school als de peuterspeelzaal goed wat de afspraken zijn. Op de tweede plaats vinden we dat in de groep goed les wordt gegeven. Het is rustig in de groep en de leraar en onderwijsassistent kunnen efficiënt organiseren. Hierdoor kan er veel met kleine groepjes gewerkt worden, waardoor kinderen veel aandacht krijgen. Op de derde plaats vinden we dat de school goed met ouders overlegt over hun kinderen en dat zij ouders helpt en motiveert om ook thuis aandacht aan de nieuwe woorden uit de thema's te besteden.

Wat kan beter?

We zien ook mogelijkheden om vve te versterken. Allereerst kan de school de inrichting van de speelhoeken beter laten aansluiten bij de inhoud van het thema en door meer echte materialen uit het dagelijkse leven in de hoeken te leggen. We denken dat dit de kinderen zal helpen om tot spelideeën te komen. Daarnaast denken we dat de school beter gebruik kan maken van wat ze weet over de ontwikkeling van de kinderen. De leraar observeert veel en noteert dit ook, maar ze zou deze informatie nog meer kunnen gebruiken om te zorgen dat vragen en activiteiten goed passen bij het niveau van het kind.

Tot slot vinden we dat de school de aanpak van vve een vaste plek binnen de ontwikkeling van de school mag geven. De school heeft een

Bestuur: Stichting Bravo
Bestuursnummer: 41435

School: OBS Van der Heijden

Totaal aantal leerlingen: 83

Totaal aantal leerlingen in de groepen 1-2: 18

Percentage gewichtenleerlingen op de school 1 oktober 2017: 43%

BRIN: 085Y

eigen plan en daarnaast een vve-plan. Dit zou meer op elkaar afgestemd kunnen worden.

Wat moet beter?

De school doet wat ze volgens de wet moet doen. Er zijn geen onderdelen die beter moeten.

Vervolg

De school wordt opgenomen in de reguliere onderzoekplanning van de inspectie.

We sturen een afschrift van dit rapport naar de gemeente.

Inhoudsopgave

1.	Opzet van het kwaliteitsonderzoek	5
2.	Hoofdconclusie en vervolg	6
3.	Resultaten van het onderzoek in de groepen 1 en 2	7
4.	Reactie van het bestuur	11

1. Opzet van het kwaliteitsonderzoek

De Inspectie van het Onderwijs onderzoekt bij een aantal kinderopvangvoorzieningen met gesubsidieerde voorschoolse educatie en op enkele basisscholen met veel doelgroepkinderen in groep 1 en 2 de educatieve kwaliteit, de resultaten en de kwaliteitszorg van deze locaties. Zo ook bij groep 1 en 2 van OBS Van der Heijden.

Werkwijze

Wij vormen onze oordelen door de onderwijspraktijk van groep 1 en 2 van de school te toetsen aan de standaarden uit het Onderzoekskader 2017 Voorschoolse educatie en Primair Onderwijs.

Standaarden voor de vroegschool	Onderzocht
Onderwijsproces	
OP1 Aanbod	•
OP2 Zicht op ontwikkeling	•
OP3 Didactisch handelen	•
OP4 (Extra) ondersteuning	•
OP6 Samenwerking	•
Kwaliteitszorg en ambitie	
KA1 Kwaliteitszorg	•
KA2 Kwaliteitscultuur	•
KA3 Verantwoording en dialoog	•

Onderzoeksactiviteiten

We hebben observaties uitgevoerd in groep 1-2, documenten geanalyseerd, gesprekken gevoerd met de ouders, de leraar groep 1-2, de interne begeleider en de directie.

Aan het eind van de onderzoeksdag hebben wij de resultaten van het onderzoek besproken met de directie van de school en een vertegenwoordiger van het schoolbestuur.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de oordelen, de conclusie en het vervolgtoezicht. Hoofdstuk 3 gaat verder in op de resultaten van het onderzoek op de onderzochte standaarden. In hoofdstuk 4 is de reactie van het bestuur op het onderzoek en het rapport opgenomen.

Legenda

Beoordelingen zoals ze in de rapportages worden weergegeven:

- O** Onvoldoende
- V** Voldoende
- G** Goed

2 . Hoofdconclusie en vervolg

In dit hoofdstuk geven we de oordelen en de conclusie van het onderzoek in groep 1-2 van OBS Van der Heijden.

Conclusie

De kwaliteit van de vroegschoolse educatie is op OBS Van der Heijden over het algemeen van voldoende tot goed niveau. Vooral op de standaarden Didactisch handelen en Samenwerking vinden we de school een voorbeeld voor anderen.

Context

OBS Van der Heijden is met een katholieke basisschool (van een ander bestuur) en een peuteropvanggroep gehuisvest in hetzelfde schoolgebouw. Een gedeelte van dit gebouw wordt momenteel gesloopt om plaats te maken voor een nieuw te bouwen Integraal Kind Centrum. OBS Van der Heijden kan gedurende de sloop- en bouwperiode in de eigen vleugel blijven zitten maar heeft wel 'inwoning' van twee groepen van de collegaschool. Hierdoor zijn er nauwelijks ruimtes beschikbaar om buiten de groep met leerlingen of ouders te werken. OBS Van der Heijden is een kleine school, maar stabiel in leerlingenaantal. In groep 1-2 waren tien van de negentien leerlingen bij binnenkomst al door de jeugdgezondheidszorg (verder JGZ) geïndiceerd als doelgroeppeuter en kwamen daarmee in aanmerking voor extra dagdelen voorschoolse educatie. Vier kleuters bezochten geen vorm van voorschool.

Afspraken over vervolgtoezicht

Alle standaarden zijn als voldoende beoordeeld. Er zijn geen vervolgspraken gemaakt.

3. Resultaten van het onderzoek in de groepen 1 en 2

In dit hoofdstuk geven wij per kwaliteitsgebied de oordelen en de resultaten van het onderzoek in groep 1-2 van OBS Van de Heijden.

3.1. Onderwijsproces

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod		•	
OP2 Zicht op ontwikkeling		•	
OP3 Didactisch handelen			Ⓝ
OP6 Samenwerking			Ⓝ

Aanbod (OP1): vanuit een integrale aanpak waarbij de inrichting van de ruimte wat onderbelicht blijft

OBS Van der Heijden werkt met een integraal programma dat de ontwikkeling op de vier belangrijkste functiegebieden stimuleert. Taal is hierin natuurlijk een belangrijk onderdeel. De school zet naast dit programma ook nog een extra hulpboek voor fonologisch bewustzijn in. Vanuit het gemeentelijk vve-beleid wordt het aanbod verder aangevuld met Taalimpuls (voor alle doelgroepleerlingen) en met Taal voor nieuwkomers (speciaal voor leerlingen die pas kort in Nederland zijn en doorgaans geen voorschool bezocht hebben).

Een eerste belangrijke kans om het aanbod te versterken ligt in de inrichting van de ruimte. In de hoeken kan bijvoorbeeld veel meer de verbinding met de leefwereld van de kinderen gezocht worden door meer levensechte materialen in de hoeken te leggen. Door deze steeds per thema te variëren kan ook de verbinding met en daardoor de herhaling vanuit het thema versterkt worden. Een tweede kans is de afstemming tussen de inhoud van Taalimpuls en de thema-inhoud. De school geeft aan dat het nu zeer persoonafhankelijk is of dit gebeurt.

Zicht op Ontwikkeling (OP2): de leraar volgt de ontwikkeling nauwgezet

De leraar en onderwijsassistent volgen de ontwikkeling van de kleuters nauwgezet en gebruiken de informatie hierover om hun aanbod af te stemmen op ieder kind.

Het volgsysteem voor kleuters bestaat uit genormeerde toetsen voor de taal- en rekenontwikkeling, een gestructureerd observatiesysteem en een speciale aanvullende toets voor de mondelinge taalontwikkeling. Tijdens het werken met de leerlingen houdt de leraar gedetailleerde logboekjes bij van waaruit ze het observatie-instrument kan invullen. In de halfjaarlijkse groepsplannen wordt

aangegeven wat de kinderen op het gebied van taal en rekenen aangeboden gaan krijgen. Hier is echter geen koppeling naar niveau van de activiteit of leerdoel gelegd. De school geeft aan dat zij bewust met heterogene groepjes werken en daarom geen doelen per groep stellen.

Gezien de werkwijze in de groep (zie OP3) is het de vraag of een groepsoverzicht en een halfjaarlijks groepsplan naar aanleiding van de Cito-resultaten effectief is. De school zou kunnen overwegen veel explicieter gebruik te maken van de informatie uit het gebruikte observatiesysteem. Door hier goed naar te kijken, kan de leraar dagelijks tijdens het werken in kleine groepjes in vraagstelling steeds bij ieder kind aansluiten bij de zone van de naaste ontwikkeling.

Didactisch handelen (OP3): basis van rust en structuur waarbinnen leren door spel meer gestimuleerd mag worden

Wij beoordelen deze standaard als goed. De leraar en onderwijsassistent zijn duidelijk, consequent, gestructureerd en responsief. Dit leidt tot een rustig en veilig leerklimaat. Door de grote kring in tijd kort te houden en door tijdens de werktijden standaard in kleine groepjes te werken, slagen de leraar en onderwijsassistent er in om het onderwijs goed af te stemmen. Iedere werktijd werken ze ieder afzonderlijk met een klein groepje aan een gepland leerdoel, terwijl de overige kinderen zelfstandig aan het spelen of werken zijn. Het is duidelijk dat de leerlingen aan deze routines gewend zijn en weten wat er van hen verwacht wordt.

Een mogelijkheid om juist bij deze populatie deze werkwijze te versterken is het gericht stimuleren van spel. Bijvoorbeeld door als leraar meer vaste rondes door de klas te lopen en steeds met korte vragen of opmerkingen het vrije spel van leerlingen in de hoeken te prikkelen. Ook zou de leraar of onderwijsassistent als geplande activiteit regelmatig mee kunnen spelen. Zeker bij die leerlingen die het nog moeilijk vinden om vanuit tafelactiviteiten te leren. Door mee te spelen kan spelerderwijs herhaling en verdieping aangebracht worden. Dit hangt ook samen met de inrichting van de ruimte zoals beschreven onder aanbod (OP1).

Samenwerking (OP6): de samenwerking met voorschool en zorgpartners verloopt goed

We beoordelen de samenwerking als goed. OBS Van der Heijden is een zeer actieve partner binnen het gemeentelijk vve-beleid en benut de mogelijkheden vanuit dit beleid erg goed.

Als eerste werkt de school nauw samen met peuterspeelzaal Kiekeboe. De lijntjes zijn kort en daar waar mogelijk wordt samengewerkt en samen gespeeld. Op de dag van ons onderzoek zagen we bijvoorbeeld peuters het restaurant van groep 1-2 bezoeken, waarbij de kleuters als volleerde koks, obers en afwassers fungeerden. Ook de samenwerking met de uitvoerders van Taal Impuls en Taal voor Nieuwkomers is intensief. De ouders met wie wij spraken, zijn

tevreden over de samenwerking met de school. Zij krijgen genoeg informatie over hun kind, ontvangen per thema de activiteitensuggesties voor thuis en kunnen altijd bij de leraar terecht. De school zet actief tolken in als dat nodig is. Ouders geven wel aan dat zij niet zo goed zicht hebben op hoe het er in de klas aan toe gaat. De school werkt wel met kijkurtjes, maar wellicht dat in dit verband ook nog eens kritisch naar de inloop gekeken kan worden. Tot slot acteert de school in verschillende overlegstructuren zoals het SWV, het vve-wijkcluster, cluster kleine scholen, ContourDe Twern en de GGD.

3.2. Kwaliteitszorg en ambitie

Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		•	
KA2 Kwaliteitscultuur		•	
KA3 Verantwoording en dialoog		•	

Kwaliteitszorg (KA1): herkenbaar binnen de school, maar bredere inbedding in schoolplan is wenselijk

OBS Van der Heijden voert specifiek beleid voor vve. Dit komt vooral tot uitdrukking in het 'Borgdocument VVE voor OBS Van der Heijden en peuterspeelzaal Kiekeboe'. Hierin staat de werkwijze voor de uitvoering van vve precies beschreven. Het document wordt jaarlijks besproken en opnieuw vastgesteld. Evaluatie van de uitvoering van vve vindt onder andere plaats door regelmatige lesobservaties door de directeur en de intern begeleider. Hierbij worden echter niet alle aspecten van vve meegenomen. Het verdient dus aanbeveling om de kijkwijzers waarmee gewerkt wordt eens te toetsen aan hetgeen in het borgdocument staat. Verder valt op dat ondanks dat de school vve-beleid voert, dit in het schoolplan niet als afzonderlijk onderwerp voorkomt, maar versnipperd is over verschillende kwaliteitsgebieden. Ook dit vraagt om een heroverweging.

Kwaliteitscultuur (KA2): de leraren gaan professioneel met vroegschoolse educatie om, zelfreflectie kan nog groeien

De kwaliteitscultuur is van voldoende niveau. De leraar heeft enkele jaren geleden specifieke vve-scholing gevolgd. En uit de nauwe samenwerking met de peuterspeelzaal blijkt een bereidheid om een sterke doorgaande lijn voor de leerlingen te realiseren.

De kwaliteitscultuur kan nog versterkt worden door periodiek de hectiek van de dag te ontstijgen en meer te reflecteren op eigen en elkaars handelen in het licht van vve.

Verantwoording en dialoog (KA3): nu alleen via de gemeentelijke monitor

Wij beoordelen deze standaard als voldoende.

Alle scholen verantwoorden zich over hun vve-beleid door informatie te leveren voor de gemeentelijke monitor. Deze verantwoording gaat vooral over resultaten en deelnamepercentages aan vve-projecten.

Wij denken dat de verantwoording en dialoog binnen het bestuur sterker kan. Bijvoorbeeld door binnen het bestuur de monitorgegevens kritisch te bespreken en door het gesprek over de gewenste kwaliteit van de uitvoering aan te gaan.

4. Reactie van het bestuur

Hieronder geeft het bestuur een reactie op de uitkomsten van het onderzoek en geeft het bestuur aan hoe de school hiermee ten aanzien van groep 1-2 mee aan de slag gaat.

Het bestuur is het eens zijn met de inhoud van het conceptrapport kwaliteitsonderzoek VVE bij OBS Van der Heijden. Mede naar aanleiding van dit rapport is het volgende actieplan opgesteld.

Inrichting van de ruimte:

Een eerste belangrijke kans om het aanbod te versterken ligt in de inrichting van de ruimte. In de hoeken kan bijvoorbeeld veel meer de verbinding met de leefwereld van de kinderen gezocht worden door meer levensechte materialen in de hoeken te leggen. Door deze steeds per thema te variëren kan ook de verbinding met en daardoor de herhaling vanuit het thema versterkt worden.

Samen met de ambulante begeleider van de Kracht is gekeken hoe de leerkracht dit in de klas kan realiseren aan de hand van de ontwikkelingslijn van spel. Op basis van een analyse van de spelontwikkeling van de kinderen is de conclusie dat er veel niveauverschil is in de groep.

Het lokaal is groot en biedt verschillende mogelijkheden. Tegelijkertijd worden de mogelijkheden ook beperkt door de speelzolder die in het lokaal aanwezig is. Het advies is om een standaard huishoek op de begane grond te maken en deze het hele jaar door zo te laten. Dit is dan een veilige plek voor kinderen waarin ze dagelijkse situaties na kunnen spelen. Ook zal er in die huishoek met zoveel mogelijk levensechte materialen gewerkt moeten gaan worden. Een mooie toevoeging zou een spiegel en verkleedkleden kunnen zijn. De bovenzolder zou dan gebruikt kunnen worden voor thema gerelateerde onderdelen. De activiteiten kunnen per thema wisselen bijvoorbeeld - het pietenhuis (thema sinterklaas), een knutsel en doeboek, een ontdekkingshoek of het naspelen van een themaverhaal middels prenten. Ook wordt overwogen om meer gebruik te maken van de gang om verstoring in de klas te voorkomen. Per thema kan ook een passende activiteit worden gezocht die mogelijk buiten de klas plaats kan vinden. Het ene thema leent zich beter dan het andere thema. Het groepslokaal zou meer in letterlijke hoeken mogen worden ingedeeld. De huidige indeling biedt structuur en overzicht, hetgeen bij de leerlingpopulatie wel van belang is, maar er kunnen toch enkele kleine aanpassingen gedaan worden.

Belangrijke voorwaarden om een goede spelontwikkeling te realiseren is om de kinderen zelf verantwoordelijk te maken. De bovenruimte van de speelhoek is niet echt overzichtelijk en interactie door de leerkracht kan niet effectief. Door kinderen samen verantwoordelijk te maken zou je dit kunnen ondervangen. De leerkracht vertelt heel duidelijk wat er van het kind verwacht wordt als hij/zij boven wil spelen. Daarnaast wordt 1 leerling in de groep verantwoordelijk gemaakt als 'baas' tijdens het werken. Tijdens de sinterklaasperiode was dit bijvoorbeeld de sinterklaas. Sinterklaas is een kind dat zijn

eigen werk doet in de klas, maar die af en toe rond loopt en kijkt hoe het gaat in het pietenhuis. Hij brengt hiervan verslag uit bij de juf. Dit sloeg al erg goed aan. Het gaf een heel goede impuls aan het spel dat boven gespeeld werd. En ook het kind dat sinterklaas mocht zijn kon zich inleven in zijn rol.

Groepsplannen:

Een tweede kans is de afstemming tussen de inhoud van Taalimpuls en de thema-inhoud. De school geeft aan dat het nu zeer persoonsafhankelijk is of dit gebeurt en is daar tevreden over. Deze afstemming wil men houden. In de halfjaarlijkse groepsplannen wordt aangegeven wat de kinderen op het gebied van taal en rekenen aangeboden gaan krijgen. Hier is echter geen koppeling naar niveau van de activiteit of leerdoel gelegd. De school geeft aan dat zij bewust met heterogene groepjes werken en daarom geen doelen per groep stellen. De leerkracht overweegt een andere vorm van plannen te willen (ontwikkelen). De huidige groepsplannen zoals we die nu gebruiken passen onvoldoende bij de KIIK observatie. Het lijkt verstandig om meer uit te gaan van de kijk observatie en om plannen daarop te baseren, om meer te doen met het groepsoverzicht. Hierin kunnen we dan doelen per leerling stellen.

Taal aanbod: De school heeft hiervoor coaching ingekocht bij de Kracht. Met behulp van een gespecialiseerde taalcoach is het taalonderwijs in groep 1-2 onder de loep genomen en is gekeken naar mogelijkheden om dat aanbod te versterken. De centrale hulpvraag is: Hoe kan er door spel meer taal geïntegreerd worden? Hierbij wordt gekeken naar:

- bewegingsspel (in diverse situaties)
- rollenspel
- geïntegreerd spel
- regelspel
- gezelschapsspel

Op basis van een spelontwikkelingsschaal wordt gekeken naar het spelniveau van de kinderen. Hierbij speelt ook de onderwijsbehoeftes van de kinderen mee. Hiervoor is aan de leerkracht een aantal aandachtspunten aangereikt. Daarbij wordt gekeken naar de in de klas en school geschikte spelplaatsen. Het ontwerpen van de hoeken is op basis van: doel , opdracht en materialen en inrichting. Voor het interactief voorlezen zijn dagelijkse activiteiten benoemd.

Schoolplan en jaarplan:

In de plannen zal expliciet aandacht besteed worden aan de activiteiten die in het kader van VVE worden gepland en uitgevoerd. Dit zal in algemene doelen beschreven worden in het schoolplan 2019-2023 en meer concreet in de jaarlijkse jaarplannen. Het borgingsdocument, waarin de VVE-activiteiten van school en de samenwerking met PSZ Kiekeboe beschreven worden, zal jaarlijks geactualiseerd worden.

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-loket (voor vragen) 088 6696060

